

‘Ο Σωτήρης (μὲ συγκίνηση). Σάγαπάου λέει; Τί λόγος εἶν’ ἐφτοῦνος;

‘Ο Γιαννάκης. Θέλω νὰκούσω. . . γρ. . . γρ. . . κέγώ τὰ κάλαντα. . . γρ. . .

‘Ο Σωτήρης. Καὶ θέλεις νὰ στὰ πῶ ; . . . ἀκου λέει. . .

‘Ο Γιαννάκης. Ναὶ μὰ ὅχι ὅπως τὰ λέγατε γρ. . . μὲ τὴν ἁγία Σοφία. . . γρ. . . Ὅπως σοῦ τὰμαθε ἦ μάνα· ὅπως τὰ λέγανε κεῖ πάντοτε στὴν πατρίδα. . . γρ. . . γρ. . . Τὰ θυμᾶσαι ; . . .

‘Ο Σωτήρης. Μὰ δὲν τὰ θυμᾶμαι λέει !

‘Ο Γιαννάκης. Θὰ μοῦ τὰ πεῖς τὸ λοιπὸ ; γρ. . . γρ. . .

‘Ο Σωτήρης. ‘Ο ὀρισμὸς σου Γιαννάκη (ἀρχίζει μὲ τὸ χαρακτηριστικὸ σκοπὸ καὶ τὰ ψέλνει).

Χριστόγενα· πρωτόγενα· πρώτη γιορτὴ τοῦ κόσμου· βγάτε ἰδέστε καὶ μάθετε πῶς ὁ Χριστὸς γενιέται· Γενιέται καὶ ἀνασταίνεται στὸ μέλι καὶ στὸ γάλα μέλι νὰ τρῶνε οἱ ἄρχοντες καὶ γάλα οἱ ἄφροντες καὶ στὸ μελισσοβότανο νὰ λούζονται οἱ κυράδες· Κυρὰ ψηλὴ κυρὰ λιγνὴ κυρὰ καμαροφρύδα κυρὰ μου τὸν ὑγιόκα σου καὶ τὸν πρωτότοκό σου γιὰ λούστονε καὶ χτένιστον καὶ στεῖλτον στὸ σχολεῖό του· νὰν τὸν δαίρει ὁ δάσκαλος μὲ τρία κλωνάρια μύσκο καὶ νὰν τοῦ σκούξουν τὰ παιδιὰ· μωρὲ μοσκοδαρμένε μωρὲ καὶ ποῦν’ τὰ γράμματα μωρὲ καὶ ποῦναι ὁ νοῦς σου· : Τὰ γράμματα εἶναι στὸ σχολεῖο καὶ ὁ νοῦς μου· στίς κοπέλες ἐδῶ πέρα καὶ ἀντίπερα πέρα στὴ μαβρομάτα ποῦχει τὰ μάτια σὰν ἐλιές τὰ φρύδια σὰ γαιτάνι καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό τῷχει καμπανοφρύδι.

(Σταματᾷ τὸ ψάλσιμο). Καὶ τοῦ χρόνου μὲ τὸ καλό.

‘Η Ζαχαρούλα. Ἀμήν Χριστέ μου !...

‘Ο Γιαννάκης (μὲ δάκρυα στὰ μάτια). Νᾶσαι καλὰ Σωτήρη... (σὰ νὰ μονολογοῦσε) Χρόνια... χρόνια πῶς περάσατε...

‘Ο Σωτήρης (στὴ Ζαχαρούλα). Μὰ γιατί τὰ λένε ἔτσι στὴν πατρίδα μας μάνα ;

‘Η Ζαχαρούλα (λίγο ξάστοχα). Κέκει πιά δὲ θὰν τὰ λένε ἔτσι.

‘Ο Γιαννάκης. Ὅχι μάνα· στὰ βουνὰ ἔτσι θὰν τὰ λένε· δὲν μπορεῖ νὰν τὰλάζανε...

‘Η Ζαχαρούλα. Στὰ βουνὰ ἔτσι θὰν τὰ λένε...

‘Ο Σωτήρης. Δὲ ντρέπεσαι μάνα, πούθενά πιά δὲ θὰν τὰ λένε ἔτσι. Δὲν πᾶς νὰν τὰ πεῖς ἐδῶ ἔτσι νὰ σὲ πάρουνε μὲ τὰ λεμόνια.

‘Ο Γιαννάκης (ἀφαιρεμένα). Ὅχι· στὰ βουνὰ! ὅχι στὰ βουνὰ !... (ψιθυρίζει στίχους του :)

Τὸ βλέπεις κεῖνο τὸ βουνὸ ποῦναι ψηλὸ καὶ μέγα ; Εἶναι ἡ κορφὴ τοῦ ἀπάτητη παρθένου τιμημένη ! ἀπὸ τὰ ριζοβούνια τοῦ τινε θωράω καὶ τρέμω καὶ μόνο τὴ φαντάζουμαι καὶ φαντασία δὲν ἔχω... (τοῦς κόβει).

Μανούλα δὲ νυστάζω ἀκόμα. Πές μας ἐσὺ καὶ νὰ παραμυθᾷς νὰ μὲ ναναρίσει κιόλας. Πές μας μάνα νὰ ζεῖς.

‘Η Ζαχαρούλα (καθιζόμενη ἀπαλὰ στὸ κρεβάτι.—‘Ο Γιαννάκης παραμερίζει τὸ κορμί του νὰν τῆς ἀφίσει περισσότερη θέση· ὁ Σωτήρης κάθισε στὴ φω-

τὴ κοντὰ καὶ ἐτοιμάζεται νὰ προσέξει). Ποιὸ θέλεις ;

‘Ο Γιαννάκης. Ὅποιο θέλεις ἐσὺ.

‘Ο Σωτήρης. Ἀληθινὸ νᾶναι μάνα.

‘Ο Γιαννάκης. Καλὰ λέει μάνα. Πές μας τὴν ἱστορίαν τοῦ «Δαχτυλιδιοῦ».

‘Η Ζαχαρούλα (μὲ φρίκη γιὰ τὴν ἀξαφνιά). Τῷ Δαχτυλιδιοῦ ; !...

‘Ο Γιαννάκης. Ναὶ μάνα.

‘Η Ζαχαρούλα (κατορθόνοντας νὰ συνέρθῃ). Ἀς ποῦμε τὴν ἱστορίαν τοῦ Δαχτυλιδιοῦ. Ἐγὼ ἔλεγα νὰ πῶ Χριστογενιάτικα καλῆτερα.

‘Ο Γιαννάκης. Ὑστερα μάνα.

‘Η Ζαχαρούλα. Καλὰ τὸ λαιπὸν. Ἀρχὴ τοῦ παραμυθιοῦ καὶ καλησπέρα σας.

‘Ο Γιαννάκης. Καλησπέρα σας.

‘Ο Σωτήρης. Μὰ δὲν εἶναι παραμῦθι μάνα τὸ «Δαχτυλίδι».

(Ἀκολουθεῖ)

ΓΙΑΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ

Γιὰ νὰ μείνῃ ὁ Νουμᾶς τ’ ἀγαπημένον περιοδικὸ τῶν Δημοτικιστῶν πρέπει νὰ εἶναι στ’ ἀλήθεια ἐλεύτερο βῆμα καὶ νὰ τὸν διευτύνῃ ἡ ἰσότης καὶ ἡ Δικαιοσύνη. Ὁ κ. Γιαννιδὲς, ἕνας στρατιώτης τῆς ἰδέας καὶ αὐτὸς, ἔγραψε μιὰ κριτικὴ γιὰ τὴν κριτικὴ ποὺ κάνει ὁ Παλαμᾶς γιὰ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του. Δὲν ξέρω τί γράφει ἡ κριτικὴ αὐτὴ καὶ κατὰ ποῖον τρόπο εἶναι γραμμένη, ἀφοῦ ὅμως ἡ Διεύθυνση τοῦ Νουμᾶ τὴν ἔκρινε ἀνάξια νὰ δημοσιευθῇ, καλὰ ἔκαμε καὶ δὲν τὴ δημοσίεψε, φτάνει νὰ τὸ ἔκαμε ἀμερόληπτα. Ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἔκαμε καλὰ ἡ Διεύθυνση τοῦ Νουμᾶ εἶναι νὰ δείξῃ τὴν κριτικὴ αὐτὴ στὸν Παλαμᾶ καὶ τὸ χειρότερον νὰ δημοσιέψῃ ἀπάντησιν τοῦ Παλαμᾶ γιὰ κριτικὴ, ποὺ δὲ δημοσιεύτηκε, πράγμα ποὺ δὲν ἔπρεπε νὰ κάνῃ οὔτε ὁ Παλαμᾶς. Μὲ τὴν πράξιν αὐτὴ ἡ Διεύθυνση τοῦ «Νουμᾶ» ἀπεδείχτηκε — χωρὶς νὰ τὸ νοιώσῃ ἴσως — μεροληπτικὴ καὶ ἀδικη καὶ γιὰ νᾶρθῇ τὸ δίκιο στὸν τόπο τοῦ πρέπει νὰ δημοσιέψῃ τώρα καὶ τὴν κρίσιν αὐτὴ τοῦ Γιαννιδιοῦ, ὅσο ἐνάντια κι’ ἂν εἶναι γιὰ τὸν Παλαμᾶ, γιατί ὁ Παλαμᾶς δὲν ἔχει νὰ χάσῃ τίποτα, ἀφοῦ ἀναγνωρίστηκε πιά ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς ζώντας σήμερα ποιητὲς μας, ὁ τρίτος δὲ μετὰ τὸ Σολωμὸ καὶ Βαλαωρίτη. Εἶπα παραπάνω ὅτι δὲν ξέρω τί λέγει ἡ κρίσις τοῦ Γιαννιδιοῦ, γιὰ τὴν αὐτοκριτικὴ τοῦ Παλαμᾶ, ἀλλὰ νομίζω ἀτράνταχτα ὅτι τὸ ἔθνος μας πρέπει νὰ χρωστᾷ εὐγνωμοσύνην στὸ Βασιλικὸ ποὺ ἔγραψε τὴν αὐστηρὰ καὶ ἐν μέρει ἀδικη κριτικὴ του γιὰ τὸν Παλαμᾶ καὶ ἀνάγκασε τὸν Ποιητὴ νὰ κάμῃ τὴν αὐτογραφία του, ν’ ἀποκαλύψῃ τὴν

φυγή του και να μᾶς δώσει το κλειδί με το οποίο ν' ανοίξουμε τον υπέρκαλο ναό της τέχνης του, να μπούμε μέσα και να νοιώσουμε την ψυχή των σκοτεινών κᾶπως ἀλήθεια έργων του, χειροδηγούμενοι ἀπὸ τὸν ἴδιο ποιητή. Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἐξαιρετική εὐτυχία γιὰ τὴν ὁποία ἔπρεπε νὰ παρακαλέσουμε μάλιστα τὸν ποιητή. Ἐχτὸς ἀπὸ τὸ Γιαννιό, ἀκουσα καὶ ἄλλους νὰ κατακρίνουν τὸν Παλαμά γιὰ τὴν αὐτοκριτική τῶν ἔργων του, νομίζω ὅμως ὅτι πλατινῶται ὅλοι, πρῶτον διότι κριθεῖς καὶ κατακριθεῖς εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ τὴν υποχρέωση ἴσως, ἐν ὅσῳ νόμιζε ὅτι ἀδικήθηκε, ν' ἀνασκευάσῃ τὴν ἐναντίον του κριτική καὶ δεύτερον διότι ἡ κριτική αὐτὴ τοῦ Παλαμά, ὅσο προσωπική κι' ἂν εἶναι, ἔχει ὅμως πάντα ἓνα γενικώτερο σκοπὸ καὶ εἶναι μιὰ πλατεῖα μελέτη πῶς πρέπει νὰ κρίνεται ὁ ποιητής.

ΤΥΜ.

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΙΟΥ (*)

Φίλε «Νουμά»,

Τίς προάλλες εἶχα συναντήσει στὸν «Ἐκπαιδευτικὸ Ὁμιλόν» τὸν κ. Παλαμά, καὶ στὴν κουβέντα ἐπάνω, μπροστὰ σὲ πολλοὺς δημοτικιστὲς, τὸν ἐρώτησα : Τὸ νομίζατε ἀπαραίτητο, κ. Παλαμά, νὰ ἀπαντήσετε στὸ Χατζόπουλο; » Ὁ ποιητὴς ἀποκρίθηκε πῶς δὲν τὰ ἔγραψε τόσο γιὰ τὸ Χατζόπουλο ὅσο γιὰ μᾶς «τοὺς ἄλλους» ποὺ διαβάζουμε τὸ «Νουμά».

Αὐτὸ μοῦ δίνει τὸ δικαίωμα, θαρρῶ, νὰ πῶ ἐδῶ πέρα τὴ γνώμη μου γιὰ τὴν τελευταία ἀρθρογραφία τοῦ ποιητῆ.

Καὶ τώρα, ποὺ με τὴν «Ἀπάντησή» του αὐτῆς, «μᾶς παράδωσε τὸ κλειδί γιὰ ν' ανοίξουμε τὸ χτίριό του καὶ νὰ μπούμε μέσα» — ὅπως λέει —, ἐμεῖς κάναμε τὸν κόπο καὶ ξανανοίξαμε, ἀλλὰ βρήκαμε δυστυχῶς πάλι τὰ ἴδια πράγματα ποὺ ξέραμε : Μιὰ κάμαρη γεμάτη — εἶναι ἀλήθεια — μ' ὅλα τοῦ κόσμου τὰ βιβλία, μὲ ποιήσεις καὶ φιλοσοφίες λογῆς λογῆς, μὰ τὰ πάντα ἀκατάστατα ριχμένα, σὰν ὕλινὰ ποὺ τίποτις δὲν ἔχουνε χτίσει. Ἀκριβῶς τὴν ἴδια κατάσταση ποὺ περιέγραψε ὁ φίλος μου καὶ συνιδεάτης Χατζόπουλος.

Μᾶς βεβαιώνει ὅμως ὁ κ. Παλαμάς πῶς ἔχτισε ἔργο καὶ πῶς «τὸ ἔργο του ἔπιασε» — εἶναι ἀλήθεια

(*) Τὸ δημοσιεύουμε ἐπιτέλους, μὲ καὶ τὸ ἀνάφερε ὁ Παλαμάς στὸ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμά», (σελ. 273, στὴ σημείωση).

κι' αὐτὸ — μὰ ἔπιασε μ' ὅλη του τὴν κακὴ ἐπίδραση μέσα στὰ κεφάλια τῶν νέων μας ποιητῶν. Τὸ θαλάσσωμα ποὺ παρατηροῦμε στὸ χτίριο τοῦ ποιητῆ, τὸ παρατηροῦμε καὶ σ' ὅλη σχεδὸν τὴ νεώτερή μας ποίηση. Γιὰ τοῦτο θὰ θέλαμε οἱ νέοι μας νὰ μὴν ἐπηρεάζονταν ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ κ. Παλαμά καὶ ν' ἀκολουθοῦσαν τὸ δρόμο ποὺ χάραξε ὁ Σολωμός.

Ἐμεῖς μάλιστα οἱ σοσιαλιστὲς, βλέποντας πῶς ἡ φιλολογική μας παραγωγή πέρασε ἀσκοπη γιὰ τὴ μόρφωση τοῦ λαοῦ μας, δὲ θὰ διστάζαμε ν' ἀρνηθοῦμε τὴν ὑπαρξὴ καθε νεοελληνικῆς φιλολογίας. Οὔτε ὡς ἄτομα ἔχουμε ἀκόμη τὴ χρειαζόμενη μόρφωση, οὔτε ὡς ἔθνος σχηματίσαμε τὸ κατάλληλο περιβάλλον, γιὰ νὰ βγάλουμε φιλολογία σὰν τὴν εὐρωπαϊκήν. Ὅσο γιὰ τὴν κριτικὴ τοῦ Χατζόπουλου ἔχει ἄδικο νὰ θυμῶνῃ ὁ σεβαστὸς μας κ. Παλαμάς. Ὁ Χατζόπουλος δὲν τὸν κατέρριψε· τὸν ἔβαλε στὴν ἀληθινὴν του θέση. Ἐρωτοῦμε : Θὰ προτιμοῦσε ὁ ποιητὴς μας μιὰν ἄλλή κριτικὴ ποὺ θὰ ἤρχονταν μετὰ 50 χρόνια καὶ θὰ ἔπιανε — πρὶν ἀγαναχτισμένη ἀπὸ τὸ Χατζόπουλο γιὰ τὸ μεγαλείτερο κακὸ τῆς παλαμάδικης ἐπιρροῆς ποὺ θ' ἀπαντοῦσε — νὰ γκρέμιζε δλόκληρο τὸ ἔργο του, νὰ τὸ κυλοῦσε ἐπὶ μισὸν ἴσως αἰῶνα στὴ λάσπη, ὡς ἔτσι νὰ φανῇ τότες ἓνας Χατζόπουλος γιὰ νὰ τοῦ δώσει τὴν ἀληθινὴν του θέση;

Κάλλιο ποὺ ὑπάρχει ἀπὸ τώρα Χατζόπουλος γιὰ ν' ἀχί τὴν εὐχαρίστηση ὁ ποιητὴς νὰ τοῦ σφίξῃ τὸ χέρι.

Ἄν ὅμως ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀρθρογραφία του αὐτὴ στὸ «Νουμά», νομίζουμε πῶς ὁ ποιητὴς μας αὐτοχτονάει. Μιὰ τέτοια αὐτοχτονία τοῦ ποιητῆ — Παλαμά θὰ τὴ βλέπαμε μὲ ἀδιαφορία, ἂν δὲν ξέπεφτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ τὸ γόητρο τοῦ Παλαμά — ἀγωνιστῆ τῆς γλωσσικῆς ιδέας.

Γιὰ τοῦτο, σὲ δημοτικιστὲς, εἶχαμε χρέος νὰ ἐιδοποιήσουμε τὸ σεβαστό μας φίλο γιὰ τὴν ἐντύπωση ποὺ μᾶς κάνει ἡ ἀρθρογραφία του.

Ν. ΓΙΑΝΝΙΟΣ

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ ΤΖΑΝΗΣ

Κεῖνο τάνοιξιάντικο πρωινό, κάτου ἀπὸ τὴς ἡσυχίας λευκῆς, μοῦφερε τὸν καφέ μου, καθὼς πάντα, ὁ μπάρμπα Τζανῆς, ὁ λεβεντόγερος καφετζῆς, καλημερίζοντάς με καὶ χαμογελώντάς μου φιλικά. Τοῦδωσα τσιγάρο, καὶ σὰν δὲν εἶτανε ἄλλος μουστερῆς φερμένος, πῆρε καρέκλα καὶ κάθισε κοντά μου νὰν τὸ καπνίσῃ με τὸ ραχάτι του.

Ἀνοίξαμε τὴν κουβέντα. Ὁ μπάρμπα Τζανῆς